

Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi: İstanbul Örneği*

Determination of the Demographic Characteristics of Science and Technology Teachers: Sample of Istanbul

Zafer ADIGÜZEL **, Yasin ÜNSAL *** & Mustafa KARADAĞ****

Özet

Bu çalışmada, ilköğretim Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin demografik özelliklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli ve tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme grubunu, İstanbul'da çalışan 204 Fen ve Teknoloji öğretmeni oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Sonuç olarak, İstanbul'da çalışan Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin demografik özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırma sonucunda, örnekleme grubunun oluşturan öğretmenlerin sadece %16.18'inin lisansüstü eğitim yaptığı, %66.20'sinin kirada ikamet ettiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin %16.66'sı hayatını idame ettirebilmek için gelir getiren ek bir iş yapmak durumunda kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ilköğretim, fen ve teknoloji, demografik özellikler.

Abstract

In this study, it is aimed to determine point out the demographic features Science and Technology teachers in primary education schools. Survey model and random sample approach are used in this study. The sample of the research is composed of 204 Science and Technology teachers working in Istanbul. Education Form of the Teacher's Personal Properties is used for collecting data. As a result, the demographic characteristics of teachers of Science and Technology working in Istanbul were revealed. As a result, the sample group of teachers have only 16.18% a master degree, 66.20% appeared rented for the house. In addition, 16.66% of teachers additional revenue for the life of a business case put down as maintenance remains.

Keywords: primary education, science and technology, demographic characteristics.

* Bu araştırma, Zafer ADIGÜZEL tarafından, Gazi üniversitesinde Doç. Dr. Mustafa KARADAĞ danışmanlığında hazırlanan *İlköğretim Okullarında Çalışan Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin İş Tatmini* adlı Yüksek Lisans tez çalışmasına dayanmaktadır.

** Fen ve Teknoloji Öğretmeni, Ümraniye İnkılap İlköğretim Okulu, İstanbul-Türkiye

*** Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, OFMAE Bölümü, Ankara-Türkiye.

**** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, OFMAE Bölümü, Ankara-Türkiye.

Giriş

Her sektördeki çalışanın çalışma hayatının sonunda, işine, işletmesine ve iş çevresine ilişkin bir dizi deneyimleri oluşur. Bu bilgi ve duygu birikimlerinin sonucunda, çalışanlar iş ve işletmelerine karşı bazı tutumlar kazanırlar. İşin pek çok yönü, olumlu ya da olumsuz olarak iş tatminini etkiler. İş idaresi, ücret, çalışma koşulları gibi objektif özelliklerin yanı sıra bireyin gereksinimleri, istekleri ve beklentilerinin de etkisi göz ardı edilemez. Bu nedenle, çalışanların iş tatminleri ve demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi farklı boyutlarda ele alan çeşitli araştırmalar (Işıkhah, 1996; Köktürk, 1997; Aksu, 1998; Dalgan, 1998; Özdayı, 1998; Shann, 1998; Budak, 1999; Günbayı, 2000; Akçamete, Kaner ve Sucuoğlu, 2001; Ardıç ve Baş, 2001; Çermik, 2001; Ağan, 2002; Akıncı, 2002; Woods ve Weasmer, 2002; Balcı, 2004; Demirkıran, 2004; Dramstad, 2004; Gümüseli, 2004; Kılıçalp, 2004; Serinkan, 2005; Ündar, 2005; Karaköse ve Koçabaş, 2006; Öztürk, 2007; Adıgüzel, 2010) yapılmıştır.

Eğitim ise ürünü insan olan bir hizmet sektörüdür ve bir toplumun gelişmesi ve kalkınması için en önemli faktördür. Sadece ülkemizde değil, tüm dünyada eğitim sistemi sürekli sorgulanmakta, tartışmaya açılmaktadır. Ancak bu sorunlar tartışılırken akademik araştırmalardan faydalanmak ve bilimsel veriler kullanmak sorunlara daha gerçekçi ve kalıcı çözümler bulunmasını sağlayacaktır. Eğitim sektörünün en önemli ögesi öğretmenlerdir. Eğitimin verimli olması ve toplumun kültür düzeyinin yükseltilmesi, bu görevi yüklenmiş olan öğretmenlerin görevlerini severek ve isteyerek yapmaları ile mümkün olacaktır; fakat ne yazık ki bu kutsal mesleğin icracısı, fedakâr öğretmenlerin sorunları yıllarca mevcut sistem içerisinde görmezden gelinmiş ve sorunlar yumağı karşısında geçici çözümler üretmekle yetinilmiştir. Belki de ilk yapılması gereken, sektörün iç müşterisi olarak tanımlanan öğretmenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi olmalıdır. Yaşanan ekonomik ve sosyo-kültürel olumsuzluklarla birlikte görev yükü iyice artan öğretmenler, bırakın kaliteli eğitim vermeyi, adeta işlerini yapmaya engel olan ortamlara mahkûm edilmiştir. Burada asıl önemli olan, sistemin içinde ve sorunlarla devamlı yüz yüze olan öğretmenlerin işlerine bakışları ve yaptıkları işe karşı taşıdıkları duygulardır.

Son yıllarda öğretmenlerin iş tatminini etkileyen olumsuz unsurların artık göz ardı edilemeyeceğini gören eğitim yöneticileri, şartları düzeltme yoluna gitmiştir. Ancak yapılan iyileştirmelerin yeterli olup olmadığının ve öğretmenlerin demografik niteliklerine yansıyor yansımadığının belirli aralıklarla yapılacak araştırmalarla ortaya konulması gerekmektedir. Oysa şimdiye kadar yapılan eğitim araştırmalarında, tam anlamıyla öğretmenlerin demografik özelliklerine odaklanan çalışmalar (Okçabol, 1998; Işık Yapıcı, 2001; Orhan ve Akkoyunlu, 2003; Telli, Brook ve Çakıroğulları, 2008; Güzel, Özdöl ve Oral, 2010) oldukça sınırlıdır.

Okçabol (1998), bile eğitim sendikasının desteğiyle yaptığı araştırmasında, belli bir bransa yönelmeyip Türkiye genelindeki 205 okuldaki 2301 öğretmenin genel profilini çizmeye çalışmıştır. Orhan ve Akkoyunlu (2003), formatör öğretmenlerin; Güzel ve arkadaşları (2010) ise Fizik öğretmenlerinin profillerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Işık Yapıcı (2001) ile Telli ve arkadaşları (2008) ise öğretmenlerin kişilik profilleri ve kişilerarası öğretmen profillerine odaklanmışlardır. Yapılan bu araştırmada ise İlköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin demografik özelliklerinin, bir bakıma profillerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Söz konusu demografik özellikler; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, hizmet süresi, okul sayısı, idari görev, mezuniyet branşı, branşı dışında farklı derslere girme, okul türü, okul dışında ek bir işle uğraşma, ek iş türü, ek gelir, ikamet ettiği eve kira verme, araç sahibi olma, lisansüstü eğitim, hizmet içi eğitim, ailesinde başka öğretmen bulunması, Fen ve Teknoloji öğretmenliğini bir başkasına tavsiye etme değişkenlerini içermektedir. Yapılan alan yazın taramasında, ülkemizdeki Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin demografik özelliklerini ortaya çıkarmaya yönelik bir çalışmaya daha önce rastlanmamış olması çalışmayı önemli kılmaktadır.

Yöntem

Yapılan araştırma, tarama modelidir. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde ilköğretim kurumlarında çalışan Fen ve Teknoloji öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul'un Anadolu ve Avrupa yakasında bulunan 11 farklı ilçedeki 114 ilköğretim okulunda görev yapan ve seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 204 Fen ve Teknoloji öğretmeni oluşturmaktadır. Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin İstanbul'un ilçelerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Anketi kullanılmıştır. Söz konusu anket, öğretmenlerin demografik profillerinin çıkarılması amacıyla geliştirilmiş, kapsam ve görünüş geçerliliği için iki alan eğitimi uzmanının görüşü ve önerileri alındıktan ve alındıktan sonra son şeklini almıştır. Araştırmanın uygulanacağı okullarla gerekli temaslar sağlandıktan sonra anket, öğretmenlere dağıtılmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1
Örneklemedeki Öğretmenlerin İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	n	%
Kadıköy	41	20.1
Üsküdar	33	16.2
Ümraniye	45	22.1
Sultanbeyli	16	7.8
Beykoz	8	3.9
Beşiktaş	11	5.4
Kartal	10	4.9
Maltepe	13	6.4
Eminönü	10	4.9
Bayrampaşa	15	7.4
Adalar	2	0.9
Toplam	204	100.0

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesi sürecinde uygulanan Kişisel Bilgi Anketi değerlendirilerek, demografik özelliklerin betimsel analizleri yapılmış ve araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmıştır.

Bulgular

Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örneklem grubunda yer alan Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “cinsiyet” değişkenine göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2
Örneklemedeki Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Erkek	108	52.94
Kadın	96	47.06
Toplam	204	100.00

Tablo 2’den anlaşılacağı gibi örneklemede yer alan Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin yarıdan fazlası erkektir (%52.94).

Yaş Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örneklemede yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “yaş” değişkenine göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3
Örneklemedeki Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	n	%
25 -	12	5.89
26-30	35	17.15
31-35	56	27.45
36-40	53	25.98
41-46	37	18.14
47 +	11	5.39
Toplam	204	100.00

Tablo 3’de görüldüğü gibi grubun yaklaşık olarak yarısını 30-40 yaş arasındaki öğretmenler oluşturmaktadır. Ayrıca, grubun dörtte birinden fazlasının (31-35) yaş aralığında (%27.45) ve yine dörtte birinden fazlasının (36-40) yaş aralığında (%25.98) olduğu ifade edilebilir.

Medeni Durum ve Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örneklemede yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin medeni durum ve çocuk sahibi olma durumlarına göre çapraz dağılımı Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Örneklemedeki Öğretmenlerin Medeni Durum ve Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Çapraz Dağılımı

	Çocuk sahibi olma			%
	Var	Yok	Toplam	
Medeni durum	n	n	n	
Evli	139	0	139	68.14
Bekâr	0	57	57	27.94
Diğer	7	1	8	3.92
Toplam	146	58	204	100.00

Tablo 4’ten anlaşılacağı gibi, medeni durum değişkenine bakıldığında, örneklem grubunda yer alan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%68.14) evli; dörtte birinden fazlasının (%27.94) ise bekâr olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, 139 evli öğretmenin tamamı, “diğer” grubunda bulunan sekiz öğretmenin yedisi çocuk sahibidir.

Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “çocuk sayısı” değişkenine göre dağılımı Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Örnekleme yer alan öğretmenlerin çocuk sayılarına göre dağılımı

Çocuk sayısı	n	%
1	50	34.25
2	71	48.63
3 +	15	10.27
Yanıt yok	10	6.85
Toplam	146	100.00

Tablo 5’ten anlaşılacağı gibi, örneklem grubunda bulunan ve çocuk sahibi olan öğretmenlerin dörtte birinden fazlasının (%34.25) tek çocuğu; yarıya yakınının (%48.63) iki çocuğu bulunmaktadır. Çocuk sahibi olan diğer 10 öğretmen bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Hizmet Süresi Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “hizmet süresi” değişkenine göre dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Örnekleme yer alan öğretmenlerin hizmet yıllarına göre dağılımı

Hizmet süresi (yıl)	n	%
0-5	19	9.32
6-10	56	27.45
11-15	63	30.88
16-20	46	22.55
21 +	20	9.80
Toplam	204	100.00

Tablo 6’dan anlaşılacağı gibi, örneklem grubunun çok büyük bir çoğunluğu (%80.88) mesleğinde (6-20 yıl) arasında hizmet süresine sahiptir.

Okul Sayısı Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “okul sayısı” değişkenine göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Örnekleme yer alan öğretmenlerin çalıştıkları okul sayılarına göre dağılımı

Okul sayısı	n	%
1-2	33	16.18
3	41	20.10
4	61	29.90
5	39	19.12
6 +	30	14.70
Toplam	204	100.00

Tablo 7’ye göre, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yarısının (%50), üç ve dört farklı okulda çalıştığı belirlenmiştir.

İdari Görev Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “idari görev” değişkenine göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Örnekleme yer alan öğretmenlerin idari görev durumuna göre dağılımı

İdari görevi	n	%
Var	43	21.08
Yok	161	78.92
Toplam	204	100.00

Tablo 8’de görüldüğü gibi, örnekleme yer alan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (78.92) idari görev yapmadığı belirlenmiştir.

Mezuniyet Branşı Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “mezuniyet branşı” değişkenine göre dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Örnekleme yer alan öğretmenlerin mezuniyet branşlarına göre dağılımı

Mezuniyet branşı	n	%
Fen ve teknoloji öğretmenliği	92	45.10
Diğer	112	54.90
Toplam	204	100.00

Tablo 9’da görülebileceği üzere, söz konusu öğretmenlerin yarıya yakını (%45.10) Fen ve Teknoloji Öğretmenliği; yarıdan fazlası (%54.90) ise “Diğer” (Fizik Öğretmenliği, Kimya Öğretmenliği, Biyoloji Öğretmenliği ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden) bölümlerden mezun olduklarını belirtmişlerdir.

Farklı Derse Girme Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin branşı dışında “farklı derse girme” değişkenine göre dağılımı Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Örneklemedeki Öğretmenlerin Branşı Dışında Farklı Derse Girme Durumuna Göre Dağılımı

Branşı dışında derse giriyor mu?	n	%
Evet	24	11.76
Hayır	180	88.24
Toplam	204	100.00

Tablo 10’da görüldüğü üzere, örnekleme yer alan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%88.24) Fen ve Teknoloji dersi dışında farklı bir ders ya da derslere girmediklerini belirtmişlerdir.

Okul Türü Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “okul türü” değişkenine göre dağılımı Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Örneklemedeki Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Dağılımı

Okul türü	n	%
Devlet	151	74.02
Özel	53	25.98
Toplam	204	100.00

Tablo 11’de görüldüğü gibi, örneklem grubunun yaklaşık dörtte üçü (%74.02) devlet okullarında; kalan çeyreği (%25.98) ise özel okullarda çalışmaktadır.

Okul Dışı Ek İş Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “okul dışı ek iş” değişkenine göre dağılımı Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Örneklemedeki Öğretmenlerin Okul Dışı Ek İş Yapma Durumuna Göre Dağılımı

Ek iş yapıyor mu?	n	%
Evet	34	16.66
Hayır	170	83.34
Toplam	204	100.00

Tablo 12’de görüldüğü üzere, örnekleme yer alan öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu (%83.34) okul dışında ek bir iş yapmadığını belirtmiştir.

Ek İş Türü Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin okul dışında yaptıkları “ek iş türü” değişkenine göre dağılımı Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Örneklemedeki Öğretmenlerin Okul Dışında Yaptıkları Ek İş Türlerine Göre Dağılımı

Ek iş türü	n	%
Çevirmenlik	2	0.98
Kitap yazımı	3	1.47
Özel ders	23	11.28
Ticaret	4	1.96
Diğer	2	0.98
Boş	170	83.33
Toplam	204	100.00

Tablo 13’te görüldüğü üzere, örnekleme yer alan öğretmenlerden ek iş yapmak durumunda kalan %16.66’lık diliminin (34 kişi) %5.88’i Çevirmenlik; %8,83’ü Kitap Yazımı; %67.65’i Özel Ders; %11.76’sı Ticaret; %5.88’i ise “Diğer” seçeneğini işaretlemiştir.

Ek Gelir Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “ek gelir” değişkenine göre dağılımı Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Örneklemedeki Öğretmenlerin Ek Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Ek geliri var mı?	n	%
Evet	76	37.25
Hayır	128	62.75
Toplam	204	100.00

Tablo 14’te görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yarıdan fazlası (%62.75)

herhangi bir ek gelire sahip bulunmadığını beyan etmiştir.

İkamet Ettiği Eve Kira Verme Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “ikamet ettiği eve kira verme” değişkenine göre dağılımı Tablo 15’te verilmiştir

Tablo 15

Örnekleme yer alan öğretmenlerin Kiracılık Durumuna Göre Dağılımı

Kirada mı oturuyor?	n	%
Evet	135	66.18
Hayır	69	33.82
Toplam	204	100.00

Tablo 15’te görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin üçte ikisi (%66.18) kirada ikamet etmektedir.

Araç Sahibi Olma Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan öğretmenlerin “araç sahibi olma” değişkenine göre dağılımı Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Örnekleme yer alan öğretmenlerin Araç Sahibi Olma Durumuna Göre Dağılımı

Araç sahibi mi?	n	%
Evet	133	65.20
Hayır	71	34.80
Toplam	204	100.00

Tablo 16’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisi (%65.20) araç sahibidir.

Lisansüstü Eğitim Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “lisansüstü eğitim” değişkenine göre dağılımı Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Örnekleme yer alan öğretmenlerin Lisans Üstü Eğitim Alma Durumuna Göre Dağılımı

Lisansüstü eğitim aldı mı?	n	%
Evet	33	16.18
Hayır	171	83.82
Toplam	204	100.00

Tablo 17’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu (%83.82) lisansüstü eğitim almamıştır.

Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “hizmet içi eğitim” değişkenine göre dağılımı Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

Örnekleme yer alan öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Dağılımı

Hizmet içi eğitim aldı mı?	n	%
Evet	160	78.43
Hayır	44	21.57
Toplam	204	100.00

Tablo 18’de görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu (%78.43) daha önce mesleği ile ilgili herhangi bir konuda hizmet içi eğitim almıştır.

Ailede Başka Öğretmen Bulunması Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “ailesinde başka öğretmen bulunması durumu” değişkenine göre dağılımı Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Örnekleme yer alan öğretmenlerin Ailelerinde Başka Öğretmen Bulunması Durumuna Göre Dağılımı

Ailesinde başka öğretmen var mı?	n	%
Var	88	43.14
Yok	116	56.86
Toplam	204	100.00

Tablo 19’a göre örnekleme grubunu oluşturan öğretmenlerin %43.14’ünün ailesinde başka öğretmen bulunurken, %56.86’sında bulunmamaktadır.

Fen ve Teknoloji Öğretmenliğini Tavsiye Etme Değişkenine Göre Dağılım Sonuçları

Örnekleme yer alan ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin “Fen ve Teknoloji öğretmenliğini tavsiye etme” değişkenine göre dağılımı Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

Örneklemdaki Öğretmenlerin Fen ve Teknoloji Öğretmenliğini Tavsiye Etme Durumuna Göre Dağılımı

Fen ve Teknoloji dersi öğretmenliğini tavsiye eder mi?	n	%
Evet	110	53.92
Hayır	94	46.08
Toplam	204	100.00

Tablo 20’de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yarısından fazlası (%53.92), bir yakınına veya öğrencisine Fen ve Teknoloji öğretmenliğini tavsiye edebileceğini ifade etmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Fen ve Teknoloji öğretmenliğini tercih edilen bir konuma getirebilmek, karar verici makamlara somut öneriler sunabilmek için Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin demografik özelliklerinin belirlenmesi gereklidir; çünkü çalışanların iş tatminleri ve demografik özellikleri arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Köktürk, 1997; Dalgan, 1998; Ardiç ve Baş, 2001; Ağan, 2002; Öztürk, 2007). Tüm çalışanlar, çalışma koşullarının iyileştirilmesini, çalışma yaşamına ilişkin ekonomik, psikolojik ve toplumsal gereksinimlerinin, özlem ve isteklerinin karşılanmasını ister. Çalışanlar, çalıştıkları kurumlarda gereksinimleri karşılandığı sürece tatmin olmaktadır (Çam, Akgün, Babacan Gümü, Bilge ve Ünal Keskin, 2005).

Bu çalışmada; ilköğretim Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin profilleri tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, hizmet süresi, idari görev, mezuniyet branşı, branşı dışında farklı ders/derslere girme, okul türü, okul dışında gelir getiren ek bir işle uğraşma, ek iş türü, ek gelir, ikamet ettiği eve kira verme, araç sahibi olma, lisansüstü eğitim, hizmet içi eğitim, ailesinde başka öğretmen olması ve Fen ve Teknoloji öğretmenliğini tavsiye etme durumlarına bağlı olarak genel profilleri çıkarılmıştır. İstanbul gibi Türkiye’nin en kalabalık şehrinde çalışan 204 Fen ve Teknoloji öğretmenin demografik nitelikleri sayısal verilerle ortaya konulmuştur.

Araştırma sonucunda örneklem grubunun yaklaşık olarak yarısını 30-40 yaş arasındaki öğretmenlerin oluşturduğu görülmüştür. Son yıllarda ülkemizde Fen ve Teknoloji öğretmeni açığı fazla olmadığından, genç öğretmenlerin sayısının çok düşük olduğu (%5.89) ve emeklilik yaşının yükselmesi nedeniyle 41 yaş üstü öğretmen sayısı da örneklemin %23.53’ünü oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca, örneklem grubunun oluşturan öğretmenlerin sadece %16.18’inin lisansüstü eğitim yaptığı, geriye kalan %83.82’sinin ise lisansüstü

eğitim yapmadığı ortaya konulmuştur. İstanbul gibi metropol bir şehirde bulunup da lisansüstü eğitim yapmayanların oranı oldukça dikkat çekicidir. Örneklemdaki öğretmenlerin %65.20’si özel araç sahibiyken; fakat %66.20’si kirada ikamet etmektedir. Öğretmenlerin %16.66’sı hayatını idame ettirebilmek için gelir getiren ek bir iş yapmak durumunda kalmaktadır. Araştırmanın bir başka önemli sonucu olarak, örneklem grubunda yer alan öğretmenlerin %68.14’ünün evli, evli olanların tamamının en az bir çocuk sahibi olduğu sonucu gösterilebilir. Araştırmanın yaş, lisansüstü eğitim, hizmet içi eğitim, idari görev değişkenlerine ait sonuçları, Güzel ve arkadaşlarının (2010) Fizik öğretmenlerinin profilleri üzerine yaptığı araştırmanın sonuçlarıyla tamamen örtüşmektedir.

Çalışanların işlerinden aldıkları tatmin, büyük ölçüde yaptıkları işin, ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılama derecesine bağlı olmaktadır (Aksu, 1998 Okçabol, 1998; Orhan ve Akkoyunlu, 2003; Güzel ve arkadaşları, 2010). Bu nedenle, öğretmenlerin demografik profillerinin belirli periyotlarda yapılacak araştırmalarla çıkarılması ve buna göre gereken önlemlerin alınması, hiç şüphesiz, faydalı bir hizmet olacaktır.

Öneriler

Genel olarak, Milli Eğitim Bakanlığı ve karar alma mekanizmalarında yer alan yöneticiler, Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin demografik niteliklerini iyileştirmeye yönelik kısa ve uzun vadeli planlamalar yapmalıdırlar. Araştırmada elde edilen sonuçların ışığı altında şu önerilerde bulunulabilir:

Araştırma, Türkiye genelinde veya İstanbul ilinde daha geniş örneklem gruplarıyla yapılabilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir.

Fen ve Teknoloji öğretmenleri, lisansüstü eğitim almaları yönünde teşvik edilmeli ve bunun için bilhassa idareciler tarafından gereken kolaylıklar sağlanmalıdır.

Fen ve Teknoloji öğretmenleri, kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri için bilimsel ve akademik araştırmalarda görev almaya teşvik edilmelidir.

Çok çalışanla, az çalışan öğretmen arasında ücret farkı olmalı; başarılı öğretmenler ödüllendirilmelidir.

Öğretmenlerin ev ve araba sahibi olabilmeleri için gerekli finansman kolaylıkları sağlanabilir.

Kaynakça

Adıgüzel, Z. (2010). *İlköğretim okullarında çalışan fen ve teknoloji öğretmenlerinin iş tatmini*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

- Ağan, F. (2002). *Özel okullarda, devlet okullarında ve dershanelerde çalışan lise öğretmenlerinin iş tatminlerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Akçamete, G., Kaner, S. ve Sucuoğlu, B. (2001). *Öğretmenlerde tükenmişlik, iş doyumunu ve kişilik*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akıncı, Z. (2002). Turizm sektöründe işgören iş tatminini etkileyen faktörler: beş yıldız konaklama işletmelerinde bir uygulama. *Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4 (2), 1-25.
- Aksu, S. (1998). *Hizmet işletmelerinde iş tatmini*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Ardıç, K. & Baş, T. (2001). Kamu ve vakıf üniversitelerindeki akademik personelin iş tatmin düzeyinin karşılaştırılması, *9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi* (syf. 479-484). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Balcı, B. (2004). *Milli eğitime bağlı meslek okullarında görev yapan öğretmenlerin iş tatmini*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Baycan, A. (1985). *An analysis of several aspects of job satisfaction between different occupational groups*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Blum, M. & Naylor, J. (1986). *Industrial psychology, it's theoretical and social foundations*. NY: Horper and Row.
- Budak, G. (1999). İşletmeleri başarıya ulaştıran yol: organizasyon yapısı–birey iş doyumunu uyumu. *İzmir Ticaret Odası Yayını*, 61- 99.
- Çam, O., Akgün, E., Babacan Gümüş, A., Bilge A, Ünal Keskin G. (2005). Bir ruh sağlığı ve hastalıkları hastanesinde çalışan hekim ve hemşirelerin klinik ortamlarını değerlendirmeleri ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6 (2), 213-220.
- Çermik, E. (2001). *Fizik öğretmenlerinin profili, iş tatmini ve motivasyonu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Dalgan, Z. (1998). *Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin iş tatmini ve öğretmen tutumlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Demirkıran, T. (2004). *Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin iş tatminleri ile öğütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Dramstad, S. A. (2004). Job satisfaction and organizational commitment among teachers in Norway: A comparative study of selected schools from public and private educational systems. *Andrews University ProQuest Digital Dissertations*, 65 (2), 409.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). İlköğretim okulu müdürlerinin çatışma yönetimi stillerini ile öğretmenlerin iş doyumları arasındaki ilişki. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 30 - 36.
- Günbayı, İ. (2000). *Örgütlerde iş doyumunu ve güdüleme*. Ankara: Özen Yayıncılık.
- Güzel, H. Özdöl, M. F & Oral, İ. (2010). Öğretmen Profillerinin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 241-253.
- Işık Yapıcı, Ş. (2001). Sınıf öğretmenlerinin kişilik profilleri. *AKU Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 213-225.
- Işıkkhan, V. (1996). Sosyal hizmet örgütlerinin işlevsellik ölçütü: iş doyumunu. *Milli Prodüktive Merkezi Verimlilik Dergisi*, 1, 117-130.
- Karaköse, T. & Koçabaş, İ. (2006). Özel ve devlet okullarında öğretmenlerin beklentilerinin iş doyumunu ve motivasyon üzerine etkileri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2 (1), 3-14.
- Kılıçalp, A. (2004). *İlköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin belirlenmesi: Eskişehir ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Köktürk, T. (1997). *İlköğretim okulları ikinci kademe İngilizce öğretmenlerinin profili, motivasyonu ve iş tatmini*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Orhan, F. & Akkoyunlu, B. (2003). Eğitici bilgisayar formatör (master) öğretmenlerin profilleri ve uygulamada karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 90-100.
- Okçabol, R. (1998). Türkiye'de öğretmen profili araştırması ve öğretmen yetiştirmede yeni arayışlar. *7. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (syf. 685-694). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Özdayı, N. (1998). Liselerde görev yapan öğretmenlerin eğitim ortamlarının iş tatmini ve verimlilik açısından değerlendirilmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 237-251.
- Öztürk, A. Y. (2007). *Ortaöğretim kimya öğretmenlerinin iş tatmini*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

- Serinkan, C. (2005). Pamukkale üniversitesi öğretim elemanlarının iş tatmini ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi, *P.Ü. İİBF Dergisi*, 8, 23-29.
- Shann, M. H. (1998). Professional commitment and satisfaction among teachers in urban middle schools. *The Journal of Education Research*, 92 (2), 67-75.
- Telli, S., Brok, P. J. & Cakıroğlu, J. (2008). Liselerde fen sınıflarında öğretmen profilleri. *Milli Eğitim*, 179, 113-123.
- Ündar, E. (2005). *Okul öncesi öğretmenlerin kişilik özelliklerinin iş tatminleri üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Woods, A. M., & Weasmer, J. (2002). Maintaining job satisfaction: Engaging professionals as active participants. *Clearing House*, 75 (4), 186-189.